

Emnenr. 5

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Foldereid

Emne: Vannbæring

Bygdelag:

Oppskr. av: P. Jæger-Leirvik

Gard:

(adresse): Sjølstad

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Etter opplysningar frå fleire pålitande kjelder i bygda og eiga røynsle.

1) Fram imot siste hundradårsskifte vart dei første springvatsleidningar lagt her i bygda. Det var bora stokkar. Før den tid bar alle det vatnet som dei trengde til folk, krøter og reinhald. Til vatsbæringa brukte dei "börtre" - også kalla "börhenk" (böltre - bölhenk med tjukk l). Börtreet vart lagt over eine skuldraalitt på skrå slik at ein heldt den eine bötta i ei hand litt framom kroppen og den andre i andre handa litt attom kroppen. For at börtreet skulle ligge stödig over aksla, var det litt breiare med avrunda kantar og böygd litt oppover på midta. Frå gamalt brukte dei trekrokar ("kjelp" (eitt)) til å henge böttene i. Krokane var fest i "henk" (eitt) av tre med ei reim, likeins var "henke" festa til sjölve börtreet med reim. Some brukte også vidjer med trekrokar i nerenden. Seinare vart det vanleg å bruke jarnlenkjer og jarnkrokar. Til fram imot hundradårsskiftet vart det brukt berre treböttor, men da tok handelsmennene til å føre jarnböttor, som etter kvart kom i bruk

også til vatsbæring. No er det slutt med å bera vatn i treböttor, men mange åra sidan er det ikkje. Börtre finstedet derimot enno på dei fleste gardane

2) Vatshenting i lagga kar med öyro~~e~~ som dei stakk ei stong inn i og to bar over skuldrane, er ukjent her. Derimot har vatsköyring i tynnor eller kar vore brukt, og blir det enno når det tryt opp i springvatskummane. Da brukar dei flytande skivor, isklumpar eller snö til å hindre at vatnet sprutar over. - Det har hellerikkje vore bruka stong til å bera inn mjölka frå fjöset eller mjölkeplassen.

3) Det har hellerikkje vore brukt å skuve vatskaret på ski framom seg.

4) I gamal tid var vatsbering kvinnearbeid, og detvara stort sett så lenge alt vatnet vart bore heim. Der dei hadde tenestgjenter, var det dei som bar vatnet, elles var det kona. Berre når det vart for mykje snö eller hardver, kunne mannfolka bera vatn, dersom dei var heime da, og da var det i tilfelle drengen som gjorde det, eller vaksne søner. I første tjugeåret av dette århundrad vart kvinnene etter kvart avlöyste i dette arbeidet, og der det no er vatshenting, er det alltid mannsarbeid. Nokon skilnad på større og mindre bruk i så måte har det ikkje vore.

No er det ikkje mange heimar i bygda som ikkje har innlagt vatn anten i fjös eller kjøken eller baa stader. Men fullgod vatsforsyning er det enno mange som vantar. Derfor er ^{det} tider på året da enno mange anten må kjöre eller bera vatn.
